

Ažurirani ekonomski izvještaj za Evropu i centralnu Aziju „Rat u regionu“

april 2022

Izvršni sažetak

U februaru 2022. svijet je bio šokiran invazijom Ruske Federacije na Ukrajinu. Rat ostavlja razarajući efekat na ljudske živote i uzrokuje ekonomsko razaranje u obje zemlje, a dovest će i do ozbiljnih ekonomskih gubitaka u regionu Evrope i centralne Azije (ECA) i ostatku svijeta. Ovo je drugi veliki šok za dvije godine koji je izazvao ekonomski pad u regionu i prema projekcijama proizvodnja će opasti za 4,1 posto – dvostruko više nego tokom recesije u 2020. izazvanoj pandemijom COVID-19.

Zemlje regiona već su se pripremale za usporavanje oporavka od COVID-19, koji je započeo 2021., zbog smanjenog rasta i trgovine, inflatornih pritisaka, zabrinutosti za održivost duga i rastućih kamatnih stopa. Među razlozima za zabrinutost su i nastavak poremećaja izazvanih COVID-19 kao i eskalacija geopolitičkih tenzija. Rat je doveo do dodatnog pogoršanja perspektiva, a ekonomski efekti konflikta osjećaju se kroz više kanala, uključujući robna i finansijska tržišta, trgovinske i migracione veze, kao i povjerenje investitora.

Susjedne zemlje u ECA regionu vjerovatno će pretrpjeti značajnu ekonomsku štetu zbog svojih snažnih trgovinskih, finansijskih i migracionih veza sa Rusijom i Ukrajinom. Rusija je vodeći izvoznik energenata i industrijskih metala, a Rusija i Ukrajina zajedno snabdijevaju svijet sa više od 25 posto pšenice. Evropa posebno zavisi od ruskih energenata, i iz Rusije uvozi 47 posto prirodnog gasa i 25 posto nafte. Armenija, Gruzija, Kazahstan i Turska uvoze preko 75 posto svoje pšenice iz Rusije i Ukrajine, a mnoge zemlje Bliskog istoka i Afrike oslanjaju se na uvoz

pšenice i drugih sirovina iz Rusije i Ukrajine, što može dovesti do nesigurnosti u snabdijevanju hranom.

Nestašice u snabdijevanju i veće cijene energenata i hrane potaknut će inflaciju, pogađajući zemlje regiona kao i ostatak svijeta. Šta više, iako Rusija i Ukrajina zajedno učestvuju u svjetskom izvozu sa manje od 3 posto, rat i sankcije narušile su povezanost, kroz poremećaj puteva trgovine i podizanjem troškova transporta i osiguranja. Ovo pojačava postojeće napetosti u globalnim lancima vrijednosti i utiče na različite industrije, uključujući prehrambenu, automobilsku, građevinarstvo, petrohemijsku i transport. U kombinaciji sa većim cijenama roba, dodatni poremećaji u globalnim lancima vrijednosti dodatno podstiču inflatorne pritiske.

Rusija je ključna izvozna destinacija za mnoge zemlje istočne Evrope, južnog Kavkaza, centralne Azije i Baltika, u koju odlazi više od 10 posto njihovog izvoza i oko 25 posto izvoza Armenije i više od 40 posto izvoza Bjelorusije. Doznake iz Rusije predstavljaju blizu 30 posto bruto domaćeg proizvoda u nekim zemljama centralne Azije, kao što su Kirgistan i Tadžikistan. Ruski i ukrajinski turisti čine više od 10 posto dolazaka u otprilike polovini zemalja ECA, uključujući i one koje se oslanjaju na turizam, kao što su Gruzija, Crna Gora i Turska.

Rat i finansijske sankcije Rusiji ozbiljno su ugrozile finansijski sistem zemlje i ograničile njenu mogućnost da podmiruje finansijske obaveze, dalje utičući na finansijske sisteme u regionu i šire. Nastavak konflikta će vjerovatno dovesti do daljeg slabljenja povjerenja investitora, nove odlive portfolio investicija i depresijacije valuta u regionu. Zemlje koje su posebno izložene riziku su one koje imaju visoke deficite tekućih plaćanja ili visok udio devizno-denominovanog duga, u vlasništvu nerezidenata ili kratkoročnog duga, i mogle bi se suočiti sa teškoćama u refinansiranju dugova ili sa znatno većim troškovima servisiranja duga.

Rat je takođe pokrenuo i destabilizujući talas izbjeglica. Više od 4 miliona ljudi napustilo je Ukrajinu, od čega je više od polovine prešlo u Poljsku i mnogi od njih u Mađarsku, Moldaviju i Rumuniju. Uz procjenu da će broj izbjeglica nastaviti da raste u narednim mjesecima, zemlje domaćini će morati da se nose sa izazovom njihovog smještaja. Bit će neophodna brza mobilizacija dodatnih finansijskih sredstava i humanitarne pomoći da bi se proširili kapaciteti i obezbjedilo pružanje osnovnih usluga. Rat će povećati siromaštvo u regionu zbog recesije i inflacije cijena hrane. U Ukrajini, prema procjenama, 6,5 miliona ljudi je već interno raseljeno, a otprilike jednoj trećini stanovništva je potrebna hitna humanitarna pomoć.

Uticaj rata na ekonomske perspektive regiona zavisi od daljeg razvoja konflikta. Ukoliko dođe do rješenja u narednim mjesecima, gubici će biti ograničeni i oporavak može da počne. Produženi konflikt bi mogao da povećá ekonomske i troškove u ljudstvu, pojača političku neizvjesnost, naruši regionalne integracije i poremeti ključne trgovinske i investicione veze.

U ovim teškim vremenima, kreatori javnih politika moraju da pojačaju makroekonomske rezerve i institucije kako bi ojačali stabilnost; da podstiču inkluzivan i ujednačeniji oporavak jačanjem sistema socijalne zaštite kako bi zaštitili najranjivije grupe, uključujući i izbjeglice; da zadrže fokus na unapređenje energetske efikasnosti i zelenu tranziciju da bi obezbijedili održivu budućnost. Rješavanje negativnih posljedica klimatskih promjena je jedno od najurgentnijih

pitanja našeg doba. Rat i skok cijena konvencionalnih energenata dalje dodatno pokazuje privlačnost obnovljivih izvora i značaj prelaska energetske sistema na jeftinije, čistije i pouzdanije energente. Bolja energetska efikasnost, smanjenje gubitaka u potrošnji energije i primjena tehnoloških inovacija mogla bi da omogući ekonomijama regiona da ublaže efekte rata na ekonomski rast.

Preuzmite izvještaj: <http://wrlld.bg/u0RB50IzO5G>
